

KERESZT NEVEK

1970 máj 24

AMERIKAI MAGYAR VILÁG

“SZÉP MAGYAR” NEVEK:

IVIDŐ, GYULÁNKA, SZILAMÉR

Grétsy László pesti nyelvtudós egyszer egy televíziós műsorban felszólította nézőit, küldjék be az általuk ismert ritka keresztnéveket, s ismeressék a névadás körülményeit, indítékait is. — 1057 pályázótól 35,200 adatot kapott, erre az egyetlen felhívásra.

A pályázat eredményét feldolgozó nem szakemberek számára is érdekes tanulmányban arra keres választ: miért kap valaki Magyarországon olyan nevet, mint mondjuk: Vilerzs, Bat, Hadur, Larilla, Rókus, Vita, Mira, Páris, Igor, Zéta, Imola, Ruben vagy Lelle?

Mindenki szép, kellemes hangzású nevet akar választani gyermekének. A kérdés az: ki mit és miért tart szépnek? Az általános szemponton túl sokféle szándék befolyásolja a névadást. A név öröklésének például nemcsak olyan egyszerű esetei vannak, amikor valakit apja vagy anyja után neveznek el. Ha két nagyszülőre akarnak emlékezni egyszerre, Vilerzs lesz Vilmából és Erzsébetből, — Tiria Tiborból és Máriából, — Anzsé Annából és Erzsébetből. Olykor pedig az élet főbb eseményeit, a legfontosabb bonyodalmakat: a kiszemelt férfinévhez lánygyerekek születnek vagy megfordítva. Máriusz Máriától, Gyulánka Gyulától örökölte nevét.

Számtalan formája van a megközelítőleg "magyar nemzeti névnek" nevezett névcsoport használatának. Némelyiket csak egy-egy Árpádházi király tett jellegzetesen magyarrá; másrészt ott vannak a harmincas-negyvenes években divatozott valódi vagy ál "ősmagyar" nevek. Ennek a divatnak közvetlen eredménye az, hogy szépirodalmi művekben ma gyakran határozott negatív ideológiai töltésük van ezeknek a neveknek.

Grétsy éles különbséget tesz az erőltetett és a valódi magyar nevek között, s bizik benne, hogy az utóbbiak megszabadulnak majd a háboru előtti években rájuk ragadt nacionalista mellékizektől. Néhány ritkább példa a beérkezett levelekből: Biborka, Cseperke, Csobilla, Edömér, Hadur, Lél, Oldamur, Uros, Zádor.

"... ritka nevet akartam adni, mert családnévünk elég gyakori" — írja egy 1964-es születésű kislány apja. A Szabó Ervin Könyvtárban, szakönyvekből keresett nevet. Az egészen ritka nevet valóban megtalálta, s lányát Ividő-nek hívják — ezen sem változtat, hogy — valószínűleg tévedésből.

Kiderült a televíziós felmérésből, hogy a beszélő nevek gyakorlata sem a romantikus múlté. Egy koraszülött kislány a Vita (élet, latinul) nevet kapta. Egy anya így irt: "Mira lányom az európai háboru befejezése után, 1945-ben született. Neve a béke jelentésű orosz szóból alakult. A Páris nevű fiu elnevezésével nem a mitológiai hős, hanem a francia főváros emlékét őrzik szülei.

Összefoglalóul Grétsy megállapítása: akár különleges, akár közönséges a név, kiválasztásakor mindenki arra törekszik, hogy az elnevezettnak örömet szerezzen, az szívesen hordja majd.

Hogy ez mindig sikerül-e? Egyenként kellene megkérdezni Tiriát, Uzort, Deziderátát, Fabiolát vagy Szilamért.

